

Samo tisti, ki so brali pričevanja trpinov z Golega otoka, vedo, kakšno poblaznelo mučenje ljudi so tam uvedli Titovi komunisti.

Vsa Jugoslavija je bila Goli otok

Na Televiziji Slovenija smo si ogledali dokumentarec o komunističnih taboriščih v Sloveniji

Prejšnji četrtek, 15. maja, smo si lahko na prvem programu Televizije Slovenija ogledali prvi del dokumentarca o povojnih komunističnih taboriščih v Sloveniji. Drugi del je na ogled ta četrtek, tretji in četrti del pa naslednja dva četrтка.

Kot je danes splošno znano, slovenski komunisti niso izvedli samo izjemno nasilne komunistične revolucije med drugo svetovno vojno oziroma okupacijo dežele, kar je zahtevalo nad 90.000 življenj in porušeno domovino, ampak tudi povojne množične pomore in 45-letno udbovsko diktaturo. Del povojnega nasilja nad mnogimi ljudmi so bile aretacije, ki jim je sledilo hudo trpljenje v zaporih in v delovnih taboriščih. Manj je danes znano, da so povojno Slovenijo, ki so jo med vojno pomagali odločilno uničiti, gradili z dvoje vrst delavcev: ene so vpregli v obnovitveni voz z vznesenimi parolami, kot je bila *Osvobodjeni gradimo*, druge pa so »preprosto« aretirali in jih spremenili v suženjske delavce.

Socialistični sužnji

Prvi del dokumentarca je prikazoval suženjske delavce, ljudi torej, ki so jih aretirali, potem pa večinoma brez sojenja odpeljali v različna delovna taborišča. Ali, če smo natančnejši, preprosto so jih ugrabili,

ali doma ali kjerkoli, nato pa je za sorodnike za njimi izginila vsaka sled, saj niti sojenja (pa čeprav tistega, montiranega, komunističnega, ni bilo). Po ugrabitvi so jih odpeljali na suženjsko delo. Doslej je največ o tej temi pisal zgodovinar dr. Milko Mikola, vodja Sektorja za popravo krivic, ki je v dokumentarcu tudi nastopil.

Poleg dr. Mikole je v dokumentarcu nastopil tudi dr. Božidar Jezernik, ki je govoril predvsem o komunistični mučilnici na Golem otoku, mučilnici, ki bi ji težko našli primerjavo v svetovnem merilu. Še v veliko bolj znanih Stalinovih sibirskih Gulagih ni bilo tako izrazito nečloveško, kot v prvem obdobju na Golem otoku. Goli otok je – tako kot mnoge druge komunistične nečednosti – do leta 1990 ostal nedotakljiva tema. Kasneje je izšlo o tej svojevrstni mučilnici več knjig, pomembne študije tudi izpod peresa dr. Jezernika, ki je v dokumentarcu pojasnil, da se je izraz samoupravljanje prvič pojavil prav na Golem otoku. Tam je namreč Udba uvedla sistem samonadzorovanja jetnikov. Sistem je temeljil na t. i. »revidiranju stavova«, kar pomeni na izrazito ideološki prevzgoji iz različnih »zadržancev« v socialistične titofile. Prej, predvsem pa bolj ko se je kdo »prevzgojil«, bolj »svoboden« je postal, s čimer je dobil možnost napredovanja v jetniški hierarhiji. Prav izjemno nečloveški načini trpinčenja so bili sestavni del dokazovanja v tej prevzgoji.

Napad na človečnost

Nekateri trdi stalinisti se seveda niso dali kar tako »prevzgjati«. Ti so šli skozi najhujši pekel in mnogi ga niso preživeli. Od Slovencev so najbolj trpinčili verjetno Ceneteta Logarja iz Horjula, med vojno zvestega Kardeljevega revolucionarja, krivega tudi, da so Dolomiti postali »beli«.

Skozi gorje Golega otoka je šlo 16.000 ljudi, od tega tudi več sto Slovencev. Goli otok je bil potem trideset let sinonim oziroma grožnja za vse v Jugoslaviji, če ne bodo zvesti Titovi liniji. Danes mlade generacije nimajo pojma o tem, kaj se je v tej deželi dogajalo še ne tako davno. Kakšna koncentracija nasilja! Kakšne oblike žalitev in poniževanja človeškega dostojanstva! Kakšen napad na človeški razum!

Zdaj nekateri zgodovinarji, publicisti, novinarji in režiserji lovijo »zadnje konce« življenja ljudi, ki so šli skozi Kardeljev nečloveški sistem. Vsem, prav vsem med njimi moramo biti zelo hvaležni za njihov trud. To so ljudje – zelo redki v tej Sloveniji –, ki jim ni vseeno, v kakšni deželi živimo: ali v deželi zarotiteljev molka ali v odprti in urejeni družbi, katere etično načelo je raziskana preteklost. Za dokumentarci Jožeta Možine in estetsko dovršeno režijo Mirana Zupaniča v *Otrokih s Petrička* nam je zdaj še režiser Slavko Hren ponudil celo niz štirih dokumentarcev, ki si jih je vredno (večkrat) ogledati.